

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 24 november 2011 *

I mål C-404/09,

angående en talan om fördragsbrott enligt artikel 226 EG, som väckts den 20 oktober 2009,

Europeiska kommissionen, företrädd av D. Recchia samt av F. Castillo de la Torre och J.-B. Laignelot, samtliga i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

sökande,

mot

Konungariket Spanien, företrädd av N. Díaz Abad, i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

meddelar

* Rättegångsspråk: spanska.

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna A. Prechal (referent), K. Schiemann, C. Toader och E. Jarašiūnas,

generaladvokat: J. Kokott,
justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

och efter att den 28 juni 2011 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Europeiska gemenskapernas kommission har yrkat att domstolen ska fastställa följande:
 - Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 3, 5.1 och 5.3 i rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985 om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (EGT L 175, s. 40; svensk specialutgåva, område 15, volym 6, s. 226), i dess lydelse enligt rådets direktiv 97/11/EG av den 3 mars 1997 (nedan kallat direktiv 85/337 i ändrad

lydelse), genom att bevilja tillstånd för gruvdrift i dagbrotten "Fonfría", "Nueva Julia" och "Ladrones", utan att ha villkorat tillstånden med att en bedömning ska göras för att på ett lämpligt sätt identifiera, beskriva och utvärdera de direkta, indirekta och kumulativa effekterna av existerande dagbrottsprojekt.

- Från och med år 2000, när området "Alto Sil" utsågs till särskilt skyddsområde enligt rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar (EGT L 103, s. 1; svensk specialutgåva, område 15, volym 2, s. 161), i dess lydelse enligt kommissionens direktiv 97/49/EG av den 29 juli 1997 (EGT L 223, s. 9) (nedan kallat fågeldirektivet), har Konungariket Spanien underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 6.2, 6.3 och 6.4 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (EGT L 206, s. 7) (nedan kallat livsmiljödirektivet), jämförd med artikel 7 i sistnämnda direktiv,

- genom att bevilja tillstånd till brytning i dagbrotten "Nueva Julia" och "Ladrones", utan att ha villkorat tillstånden med att det ska göras en lämplig bedömning av de möjliga effekterna av dessa projekt, eller, i vart fall, utan att iaktta villkoren för att ett projekt ska få genomföras trots den risk som det medför för arten tjäder (*Tetrao urogallus*), som utgör en av de naturtillgångar som motiverade beslutet att klassificera "Alto Sil" som särskilt skyddsområde, det vill säga att det saknas alternativa lösningar, att det föreligger tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och att kommissionen ska underrättas om vilka kompensationsåtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att Natura 2000-nätverket totalt sett förblir sammanhängande, och

- genom att underlåta att vidta nödvändiga åtgärder för att undvika försämring av livsmiljöer, inklusive arternas livsmiljöer, och de betydande störningar som dagbrotten "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Fonfría", "Ampliación de Feixolín" och "Nueva Julia" innebär för tjäder, vars före-

komst på platsen motiverade beslutet att klassificera "Alto Sil" som särskilt skyddsområde.

- Från och med januari 1998 har Konungariket Spanien, vad avser det föreslagna särskilda skyddsområdet "Alto Sil", åsidosatt sina skyldigheter enligt livsmiljödirektivet, såsom detta har tolkats i domstolens dom av den 13 januari 2005 i mål C-117/03, Dragaggi m.fl. (REG 2005, s. I-167), och av den 14 september 2006 i mål C-244/05, Bund Naturschutz in Bayern m.fl. (REG 2006, s. I-8445), genom att med avseende på verksamheten vid gruvorna "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Fonfría" och "Nueva Julia" ha underlåtit att vidta nödvändiga åtgärder för att tillvarata det ekologiska intresset på nationell nivå av området "Alto Sil", som föreslagits vara av gemenskapsintresse enligt nämnda direktiv.

- Från och med december år 2004 har Konungariket Spanien, vad avser området av gemenskapsintresse "Alto Sil", åsidosatt sina skyldigheter enligt artikel 6.2, 6.3 och 6.4 i livsmiljödirektivet,
 - genom att tillåta gruvdrift i dagbrott (vid gruvorna "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Fonfría" och "Nueva Julia") som kan ha betydande inverkan på de naturtillgångar som var avgörande för beslutet att klassificera "Alto Sil" som ett område av gemenskapsintresse, utan att göra en lämplig bedömning av de möjliga följderna av denna gruvverksamhet, eller, i vart fall, utan att iaktta villkoren för att ett projekt ska få genomföras trots den risk som det medför för dessa naturtillgångar, det vill säga att det saknas alternativa lösningar, att det föreligger tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och att kommissionen ska underrättas om vilka kompensationsåtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att Natura 2000-nätverket totalt sett förblir sammanhängande, och

- genom att ha underlåtit att vidta nödvändiga åtgärder avseende dessa projekt för att undvika försämring av livsmiljöer, inklusive arternas livsmiljöer, och de störningar som dagbrotten "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Fonfría", "Nueva Julia" och "Ampliación de Feixolín" innebär för arterna.

Tillämpliga bestämmelser

Direktiv 85/337 i ändrad lydelse

- 2 I artikel 2.1 i direktiv 85/337 i ändrad lydelse anges följande:

"Medlemsstaterna skall vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att projekt som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan bland annat på grund av sin art, storlek eller lokalisering blir föremål för krav på tillstånd och en bedömning av deras påverkan innan tillstånd ges. Dessa projekt anges i artikel 4."

3 I artikel 3 i samma direktiv föreskrivs följande:

”Miljökonsekvensbedömningen skall i varje enskilt fall och i enlighet med artiklarna 4–11 på ett lämpligt sätt identifiera, beskriva och bedöma de direkta och indirekta effekterna av ett projekt beträffande:

- människor, fauna och flora,
- mark, vatten, luft, klimat och landskap,
- materiella tillgångar och kulturarv,
- samspelet mellan faktorerna i första, andra och tredje strecksatserna.”

4 Enligt artikel 4.1 i direktiv 85/337 i ändrad lydelse ska ”[o]m inte annat följer av artikel 2.3 ... projekt som redovisas i bilaga I bli föremål för en bedömning i enlighet med artiklarna 5–10”.

5 Förteckningen över de projekt som avses i artikel 4.1 i direktiv 85/337 i ändrad lydelse återfinns i bilaga I till detta direktiv. Punkt 19 i denna bilaga avser ”stenbrott och gruvdrift i dagbrott där verksamhetsområdet är mer än 25 hektar, eller torvutvinning med ett verksamhetsområde över 150 hektar”.

6 Vad beträffar andra typer av projekt föreskrivs i artikel 4.2 i detta direktiv följande:

”Om inte annat följer av artikel 2.3 skall medlemsstaterna när det gäller projekt som redovisas i bilaga II bestämma genom:

a) granskning från fall till fall,

eller

b) gränsvärden eller kriterier som fastställs av medlemsstaten, om projektet skall bli föremål för en bedömning i enlighet med artiklarna 5–10.

Medlemsstaterna får besluta att tillämpa förfarandena i både a och b.

...”

7 Enligt punkt 13 i bilaga II till direktiv 85/337 i ändrad lydelse ingår ”alla förändringar eller utvidgningar av projekt som förtecknas i bilaga I eller bilaga II, vilka redan har godkänts, utförts eller håller på att utföras och vilka kan få betydande inverkan på miljön” bland de projekt som omfattas av artikel 4.2 i direktivet.

8 I artikel 5 i direktiv 85/337 i ändrad lydelse föreskrivs följande:

”1. När det gäller projekt vars miljöpåverkan enligt artikel 4 skall bli föremål för en miljökonsekvensbedömning i enlighet med artiklarna 5–10, skall medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att exploatören på lämpligt sätt lämnar de uppgifter som anges i bilaga IV, om

- a) medlemsstaterna anser att uppgifterna är relevanta för ett visst stadium av tillståndsprocessen och med hänsyn till vad som utmärker ett särskilt projekt eller en särskild typ av projekt och de miljöförhållanden som kan komma att påverkas,
- b) medlemsstaterna anser att exploatören skäligen kan avkrävas dessa uppgifter med hänsyn till bland annat befintliga kunskaper och bedömningsmetoder.

...

3. De uppgifter som exploatören skall tillhandahålla enligt punkt 1 skall åtminstone omfatta

- en beskrivning av projektet med uppgifter om lokalisering, utformning och omfattning,
- en beskrivning av planerade åtgärder för att undvika, minska och om möjligt avhjälpa betydande skadliga verkningar,

- de data som krävs för att påvisa och bedöma den huvudsakliga inverkan på miljön som projektet kan antas medföra,

- en översiktlig redovisning av de huvudalternativ som exploitören övervägt och de viktigaste orsakerna till den valda lösningen med beaktande av miljöeffekterna,

- en icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i de föregående strecksatserna.

...”

- 9 I bilaga IV till direktiv 85/337 i ändrad lydelse anges att följande uppgifter ska tillhandahållas enligt artikel 5.1 i detta direktiv:

”1. Beskrivning av projektet, däribland särskilt

- en beskrivning av projektets fysiska karakteristika och behovet av mark under uppbyggnads- och driftsfaserna,

- en beskrivning av vad som främst karakteriserar produktionsprocessen, t.ex. arten och mängden av de material som används,

— en uppskattning av typ och mängd av restprodukter och utsläpp (vatten-, luft- och markföroreningar, buller, vibrationer, ljus, värme, strålning, m.m.) som uppkommer när verksamheten pågår.

2. En översiktlig redovisning av de huvudalternativ som exploatören övervägt och de viktigaste orsakerna till den valda lösningen med beaktande av miljöeffekterna.

3. En beskrivning av sådan väsentlig miljöpåverkan som projektet kan antas ge upphov till, däribland särskilt i fråga om befolkning, fauna, flora, mark, vatten, luft, klimatfaktorer och materiella tillgångar, även med hänsyn till det arkitektoniska och arkeologiska kulturarvet, landskapet samt samverkan mellan de nämnda faktorerna.

4. En beskrivning av de troliga, mer betydande miljöeffekterna av:

— projektet som helhet,

— utnyttjandet av naturresurser,

— utsläppen av föroreningar, uppkomsten av andra störningar samt bortskaffandet av avfall,

och exploatörens beskrivning av de metoder som används för att i förväg bedöma miljöeffekterna.

5. En beskrivning av planerade åtgärder för att undvika, begränsa och om möjligt neutralisera mera betydande miljöskador.

 6. En icke-teknisk sammanfattning av de uppgifter som anges i ovanstående punkter.

 7. En redovisning av de eventuella svårigheter (tekniska brister eller avsaknad av kunskap) som exploatören stött på i samband med att de begärda uppgifterna sammanställts.”
- 10 Vad beträffar begreppet ”beskrivning” vilket förekommer i punkt 4 i bilaga IV, anges att ”[d]enna beskrivning bör innefatta den direkta inverkan, liksom i förekommande fall varje indirekt, sekundär, kumulativ, kort-, medel- eller långsiktig, bestående eller tillfällig, positiv eller negativ inverkan av projektet”.

Fågeldirektivet

- 11 Enligt artikel 4.1 och 4.2 i fågeldirektivet ska medlemsstaterna som särskilda skyddsområden klassificera sådana områden som är mest lämpade för bevarandet av de fågelarter som anges i bilaga I till detta direktiv, och av flyttfåglar.
- 12 I bilaga I till fågeldirektivet anges bland annat tjäder (*Tetrao urogallus*).

- 13 I artikel 4.4 första meningen i fågeldirektivet anges vilket skydd de särskilda skyddsområdena åtnjuter enligt följande:

”Med avseende på de skyddsområden som avses i punkterna 1 och 2 ovan skall medlemsstaterna vidta lämpliga åtgärder för att undvika förorening och försämring av livsmiljöer samt störningar som påverkar fåglarna, i den mån denna påverkan inte saknar betydelse för att uppnå syftet med denna artikel. Medlemsstaterna skall även utanför dessa skyddsområden sträva efter att undvika förorening och försämring av livsmiljöer.”

Livsmiljödirektivet

- 14 Enligt sjätte skälet i livsmiljödirektivet är det för att säkerställa ”att en gynnsam bevarandestatus återställs eller upprätthålls hos livsmiljöer och arter av gemenskapsintresse ... nödvändigt att utse särskilda bevarandeområden för att kunna skapa ett sammanhängande europeiskt ekologiskt nät enligt en fastställd tidsplan”.

- 15 Sjunde skälet i detta direktiv har följande lydelse:

”Alla de utsedda områdena, även de som nu eller i framtiden klassificeras som särskilda skyddsområden i enlighet med [fågeldirektivet], måste införlivas med det sammanhängande europeiska ekologiska nätet.”

- 16 I tionde skälet i livsmiljödirektivet anges att en lämplig bedömning ”måste göras av alla planer eller projekt som på ett betydande sätt kan påverka målsättningen

vad gäller bevarandet av ett område som har utsetts eller som kommer att utses i framtiden”.

17 I artikel 3 i livsmiljödirektivet föreskrivs följande:

”1. Ett sammanhängande europeiskt ekologiskt nät av särskilda bevarandeområden skall inrättas under beteckningen Natura 2000. Detta nät, som skall bestå av områden med de livsmiljötyper som finns förtecknade i bilaga 1 och habitat för de arter som finns förtecknade i bilaga 2, skall göra det möjligt att bibehålla eller i förekommande fall återställa en gynnsam bevarandestatus hos de berörda livsmiljötyperna och arterna i deras naturliga utbredningsområde.

Nätet Natura 2000 skall även omfatta de särskilda skyddsområden som medlemsstaterna har utsett i enlighet med [fågeldirektivet].

2. Varje medlemsstat skall bidra till bildandet av Natura 2000 i en utsträckning som står i proportion till omfattningen på dess territorium av de livsmiljötyper och habitat för de arter som anges i punkt 1. Varje medlemsstat skall därför, i enlighet med artikel 4 och med beaktande av de mål som anges i punkt 1, utse områden till särskilda bevarandeområden.

...”

18 I artikel 4 i detta direktiv anges följande:

”1. På grundval av de kriterier som anges i bilaga 3 (etapp 1) och relevant vetenskaplig information skall varje medlemsstat föreslå en lista över områden och ange vilka livsmiljötyper i bilaga 1 och vilka på dess territorium inhemska arter i bilaga 2 som finns inom dessa områden....

Listan skall tillsammans med upplysningar om varje område överlämnas till kommissionen inom tre år efter anmälan av detta direktiv....

2. På grundval av de kriterier som anges i bilaga 3 (etapp 2) skall kommissionen, i samförstånd med varje medlemsstat, för var och en av de fem biogeografiska regioner som anges i artikel 1 c iii och för hela det område som avses i artikel 2.1 med utgångspunkt i medlemsstaternas listor upprätta ett utkast till en lista över områden av gemenskapsintresse där det finns en eller flera prioriterade livsmiljötyper eller prioriterade arter.

...

Listan över de områden som valts ut som områden av gemenskapsintresse och som anger på vilka av dessa det finns en eller flera prioriterade livsmiljötyper eller prioriterade arter, skall antas av kommissionen i enlighet med förfarandet i artikel 21.

...

4. När ett område av gemenskapsintresse har valts ut i enlighet med förfarandet i punkt 2 skall den berörda medlemsstaten så snart som möjligt och senast inom sex år utse området till särskilt bevarandeområde,...

5. Så snart ett område har förts upp på den lista som avses i punkt 2 tredje stycket skall det omfattas av bestämmelserna i artikel 6.2–4.”

¹⁹ I artikel 6.2, 6.3 och 6.4 i livsmiljödirektivet föreskrivs följande:

”2. Medlemsstaterna skall i de särskilda bevarandeområdena vidta lämpliga åtgärder för att förhindra försämring av livsmiljöerna och habitaterna för arterna samt störningar av de arter för vilka områdena har utsetts, om sådana störningar kan ha betydande konsekvenser för målen med detta direktiv.

3. Alla planer eller projekt som inte direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av ett område, men som enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt kan påverka området på ett betydande sätt, skall på lämpligt sätt bedömas med avseende på konsekvenserna för målsättningen vad gäller bevarandet av området. Med ledning av slutsatserna från bedömningen av konsekvenserna för området och om inte annat följer av punkt 4, skall de behöriga nationella myndigheterna godkänna planen eller projektet först efter att ha försäkrat sig om att det berörda området inte kommer att ta skada och, om detta är lämpligt, efter att ha hört allmänhetens åsikt.

4. Om en plan eller ett projekt, på grund av att alternativa lösningar saknas, trots en negativ bedömning av konsekvenserna för området måste genomföras av tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller

ekonomisk karaktär, skall medlemsstaten vidta alla nödvändiga kompensationsåtgärder för att säkerställa att Natura 2000 totalt sett förblir sammanhängande. Medlemsstaten skall underrätta kommissionen om de kompensationsåtgärder som vidtagits.

Om det berörda området innehåller en prioriterad livsmiljötyp eller en prioriterad art, är de enda faktorer som får beaktas sådana som berör människors hälsa eller den allmänna säkerheten, betydelsefulla konsekvenser för miljön eller, efter ett yttrande från kommissionen, andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse [*].”

[*Nedan används i stället för uttrycket ”allt överskuggande allmänintresse” uttrycket ”väsentligt allmänintresse”, i likhet med vad som anges i första stycket i artikel 6.4. Övers. anm.]

20 Av artikel 7 i livsmiljödirektivet framgår följande:

”Förpliktelser som uppstår till följd av artikel 6.2–4 i detta direktiv skall ersätta alla förpliktelser som uppstår till följd av artikel 4.4 första meningen i [fågeldirektivet] vad gäller områden som klassificerats i enlighet med artikel 4.1 eller som på samma sätt erkänts i enlighet med artikel 4.2 i det direktivet, från och med dagen för genomförandet av det här direktivet eller den dag då en medlemsstat i enlighet med direktiv 79/409/EEG har klassificerat eller erkänt ett område, om den dagen infaller senare.”

21 I bilaga IV till livsmiljödirektivet, med rubriken ”Djur- och växtarter av gemenskapsintresse som kräver noggrant skydd”, anges i punkt a) brunbjörn (*Ursus arctos*) som en prioriterad art.

Bakgrund till målet och det administrativa förfarandet

- 22 Området "Alto Sil" vid floden Sils övre lopp omfattar 43 000 hektar och ligger i den nordvästra delen av regionen Castilla y León, nära regionerna Galicien och Asturien.
- 23 Konungariket Spanien föreslog i januari år 1998 att detta område skulle klassificeras som ett område av gemenskapsintresse enligt artikel 4.1 i livsmiljödirektivet.
- 24 Spanien utsåg, med verkan från den 1 januari 2000, samma område till ett särskilt skyddsområde enligt fågeldirektivet, eftersom flera av de fågelarter som anges i bilaga I till detta direktiv förekom inom området, bland annat ett livskraftigt tjäderbestånd.
- 25 Genom beslut 2004/813/EG av den 7 december 2004 om antagande av en lista över områden av gemenskapsintresse i den atlantiska biogeografiska regionen, i enlighet med rådets direktiv 92/43/EEG (EUT L 387, s. 1), tog kommissionen upp området "Alto Sil" på denna lista under nr ES 0000210.
- 26 I det standardiserade formuläret med upplysningar om detta område, som Spanien överlämnade till kommissionen i samband med att detta område föreslogs som ett område av gemenskapsintresse, anges bland annat förekomsten av 10 till 15 exemplar av brunbjörn och 42 till 47 handjur av den kantabriska underarten av tjäder (*Tetrao urogallus cantabricus*).

- 27 I formuläret anges även följande typer av livsmiljöer:
- 4030 – Europeiska torra hedar (50 procent av området),
 - 4090 – Endemiska oro-mediterrana hedar med ärttörne (6 procent av området),
 - 6160 – Oroiberiska silikatgräsmarker med *Festuca indigesta* (1 procent av området),
 - 8230 – Pionjärvegetation med *Sedo-Scleranthion* eller *Sedo albi-Veronicion dilenii* på silikatytter (13 procent av området) och
 - 9230 – Galicisk-portugisiska ekskogar med *Quercus robur* och *Quercus pyrenaica* (6 procent av området).

28 Det tjäderbestånd som förekommer i området uppges dessutom vara av både regional och nationell betydelse (50 procent av handjuren i den autonoma regionen Castilla y León och två procent av handjuren i hela Spanien).

29 Enligt samma formulär beror områdets sårbarhet ”främst på gruvdriften i dagbrott”.

- 30 Kommissionen fick år 2001 kännedom om att det inom området "Alto Sil" eller i dess omedelbara närhet fanns flera koldagbrott, vilka exploaterades av företaget Minero Siderúrgica de Ponferrada SA, nu Coto Minero Cantábrico SA.
- 31 Av handlingarna i målet framgår att de dagbrott som är i fråga i förevarande förfarande kan delas in i två grupper.
- 32 Den första gruppen består av dagbrott belägna norr om floden Sil och samhället Villablino (nedan kallade de nordliga gruvorna). Samtliga av dessa är belägna inom området av gemenskapsintresse "Alto Sil".
- 33 Däribland återfinns dagbrottet "Feixolín", för vilket tillstånd beviljades den 1 januari 1986 för en yta på 95,86 hektar och som varit i drift mellan år 2000 och år 2008. Detta dagbrott håller för närvarande på att återställas till sitt naturliga tillstånd.
- 34 I denna grupp av nordliga gruvor finns även dagbrottet "Ampliación de Feixolín", vid vilket brytningsprojektet omfattar en yta på totalt 93,9 hektar.
- 35 Vad beträffar denna gruva utdömde spanska myndigheter den 9 november 2009 böter och beslutade om en rad åtgärder på grund av att gruvan hade börjat exploateras på en yta på 35,24 hektar, trots att tillstånd ännu inte hade beviljats.

- 36 Tillstånd för exploatering av en del av brytningsprojektets yta, nämligen 39,62 hektar, beviljades emellertid den 11 juni 2009. Den 7 oktober 2009 ålade de spanska myndigheterna exploitören att vidta vissa åtgärder för att begränsa och kompensera denna verksamhets miljökonsekvenser.
- 37 Den tredje av de nordliga gruvorna kallas "Fonfría". Den 21 juli 1999 beviljades tillstånd för denna gruva som omfattar 350 hektar. Kolbrytning på denna plats påbörjades i januari 2001 och upphörde i december 2010.
- 38 Söder om floden Sil och sydöst om samhället Villaseca de Laciana ligger de andra koldagbrotten som är föremål för förevarande förfarande (nedan kallade de sydliga gruvorna).
- 39 Däribland återfinns de dagbrott som gemensamt kallas "Salguero-Prégame-Valdesegadas" som omfattar 196 hektar. Tillstånd för dessa gruvor beviljades mellan åren 1984 och 2002. Merparten av dem exploateras inte sedan år 2002. De har numera i stor utsträckning återställts till sitt naturliga tillstånd.
- 40 I gruppen ingår även gruvan "Nueva Julia", för vilken tillstånd beviljades den 16 september 2003 för en total yta på 405 hektar och som är i drift sedan år 2006.
- 41 I gruppen ingår slutligen en gruva kallad "Ladrones", för vilken tillstånd beviljades den 24 december 2003 för en total yta på 117 hektar. Denna gruva har emellertid ännu inte börjat exploateras.

- 42 Dessa sydliga gruvor gränsar samtliga till varandra. Bland dessa är det endast gruvan "Ladrones" som ligger inom området av gemenskapsintresse "Alto Sil". De andra gruvorna ligger i direkt anslutning till gränsen till detta område.
- 43 Eftersom kommissionen ansåg att de spanska myndigheterna, vad beträffar dessa gruvor, hade åsidosatt sina skyldigheter enligt direktiv 85/337 i ändrad lydelse och livsmiljödirektivet översände den, efter att ha granskat de upplysningar som dessa myndigheter tillhandahållit, en formell underrättelse till Konungariket Spanien den 18 juli 2003.
- 44 Kommissionen ansåg att varken de störningar som kunde drabba brunbjörnen eller dagbrottens kumulativa effekter i tillräcklig utsträckning hade beaktats i miljökonsekvensbedömningen. Efter att ha utvärderat Konungariket Spaniens yttranden som svar på den formella underrättelsen, skickade kommissionen därför den 22 december 2004 ett motiverat yttrande till denna medlemsstat.
- 45 Konungariket Spanien bemötte detta bland annat genom en rapport där projektens olika konsekvenser bedömdes och föreslog vissa åtgärder för att skydda området (nedan kallad 2005 års rapport).
- 46 Med hänsyn främst till de avgöranden som meddelades i målen Dragaggi m.fl. och Bund Naturschutz in Bayern m.fl., översände kommissionen den 29 februari 2008 en kompletterande formell underrättelse till Konungariket Spanien.
- 47 Konungariket Spanien svarade i skrivelse av den 7 maj 2008 genom att bland annat hävda att det inte förekom några betydande störningar på miljön till följd av gruvdriften i dagbrotten och samtidigt hänvisa till den strategiska planen för att göra

verksamheten med gruvdrift i dagbrotten inom området "Alto Sil" förenlig med det gemenskapsrättsliga regelverket för skydd av naturtillgångar.

- 48 Kommissionen avgav den 1 december 2008 ett kompletterande motiverat yttrande där den upprepade de anmärkningar som framförts i den kompletterande formella underrättelsen och anmodade Konungariket Spanien att rätta sig efter yttrandet inom två månader från delgivningen av detsamma.
- 49 Eftersom kommissionen, med beaktande av det yttrande och de handlingar som Konungariket Spanien har avgett som svar till detta kompletterande motiverade yttrande, ansåg att situationen förblev otillfredsställande, beslutade den att väcka förevarande talan.

Begäran om att ytterligare bevisupptagning ska ske och i andra hand om att det muntliga förfarandet ska återupptas

- 50 Konungariket Spanien har genom skrivelse som inkom till domstolens kansli den 15 juli 2011 begärt att domstolen ska besluta om ytterligare bevisupptagning enligt artikel 60 i domstolens rättegångsregler eller i andra hand att det muntliga förfarandet ska återupptas med tillämpning av artikel 61 i dessa regler.
- 51 Konungariket Spanien har till stöd för sin begäran gjort gällande att det, i motsats till vad generaladvokaten har anfört i sitt förslag till avgörande, inte framgår av handlingarna i målet att kolgruvorna i dagbrotten "Ampliación de Feixolín" och "Ladrones" redan har varit föremål för exploatering. Detta har Spanien för övrigt redan påpekat i sin svarsinlaga och i sin duplik.

- 52 Enligt Konungariket Spanien vilar generaladvokatens bedömning på felaktiga sakuppgifter.
- 53 Konungariket Spanien har begärt att få lägga fram ny bevisning gällande de faktiska förhållandena vad avser verksamheten i dagbrottet "Ampliación de Feixolín" och "Ladrones". I andra hand har Spanien begärt att det muntliga förfarandet ska återupptas.
- 54 Det ska i detta avseende inledningsvis konstateras att det framgår av handlingarna i målet och i synnerhet av förteckningen med rubriken "Gruvor i drift", som återfinns på sidan 50 i 2005 års rapport, att det hade förekommit viss brytningsverksamhet i dagbrottet "Ampliación de Feixolín" som hade lett till livsmiljöförstöring, särskilt av 19,9 hektar av livsmiljötyp 9230 – galicisk-portugisiska ekskogar med *Quercus robur* och *Quercus pyrenaica*. Även om det framgår av handlingarna i målet att exploatören av detta dagbrott genom beslut av den 9 november 2009 förelades att upphöra med verksamheten och ådömdes ett straff för att ha fortsatt med gruvdriften utan att i förväg ha beviljats tillstånd för detta, har denna verksamhet icke desto mindre ägt rum på en yta motsvarande 35,24 hektar. Denna omständighet bekräftas för övrigt av en rapport från en syn på platsen, vilken Konungariket Spanien har ingett som bilaga till sin duplik. Av denna rapport framgår att även om kolbrytningsverksamhet inte verkar ha bedrivits på denna plats, har annan verksamhet pågått som har orsakat förstörelse av vegetationen.
- 55 I motsats till vad Konungariket Spanien har anfört framgår det inte heller av generaladvokatens förslag till avgörande att den omständigheten att det redan förekommit brytningsverksamhet i dagbrottet "Ladrones" låg till grund för hennes bedömning. De anmärkningar som kommissionen gjort avseende detta dagbrott, vilka generaladvokaten har bedömt, gäller tvärtom brister i miljökonsekvensbedömningen av dagbrottsprojektet. Till skillnad från de andra anmärkningarna gäller dessa anmärkningar

följaktligen tillståndsförfarandet vad avser dagbrottet ”Ladrones” och inte eventuell verksamhet som skett på platsen för detta dagbrott efter det att tillstånd har beviljats.

- 56 Det saknas således skäl att bifalla Konungariket Spaniens begäran om att ytterligare bevisupptagning ska ske.
- 57 Vad beträffar den begäran som har gjorts i andra hand om återupptagande av det muntliga förfarandet, ska det erinras om att domstolen på eget initiativ eller på förslag från generaladvokaten, eller på parternas begäran, kan återuppta det muntliga förfarandet i enlighet med artikel 61 i rättegångsreglerna, om den anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet eller om detta ska avgöras på grundval av ett argument som inte har behandlats mellan parterna (se, bland annat, dom av den 16 december 2008 i mål C-210/06, *Cartesio*, REG 2008, s. I-9641, punkt 46, och av den 26 maj 2011 i mål C-306/08, kommissionen mot Spanien, REU 2011, s. I-4541, punkt 60).
- 58 I domstolens stadga och i rättegångsreglerna föreskrivs däremot inte någon möjlighet för parterna att inkomma med yttranden över generaladvokatens förslag till avgörande (se domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Spanien, punkt 61).
- 59 Domstolen finner, efter att ha hört generaladvokaten, att den i förevarande fall förfogar över alla uppgifter som är nödvändiga för att den ska kunna avgöra det anhängiggjorda målet och att det inte är aktuellt att pröva ett argument som inte har behandlats vid domstolen. Det finns därför inte någon anledning att besluta att återuppta det muntliga förfarandet.

Talan

Den första anmärkningen: Åsidosättande av artiklarna 2, 3, 5.1 och 5.3 i direktiv 85/337 i ändrad lydelse vad beträffar miljökonsekvensbedömningarna av dagbrottsprojekten "Fonfría", "Nueva Julia" och "Ladrones"

Parternas argument

- 60 Genom sin första anmärkning har kommissionen gjort gällande att miljökonsekvensbedömningarna för dagbrottsprojekten "Fonfría", "Nueva Julia" och "Ladrones" har sådana väsentliga brister att de är otillräckliga och inte kan anses förenliga med direktiv 85/337 i ändrad lydelse.
- 61 Kommissionen hänvisar i detta avseende till punkt 4 i bilaga IV till detta direktiv, och i synnerhet till den fotnot som gäller begreppet beskrivning som infogats i denna punkt, enligt vilken de projekt som omfattas av direktivets tillämpningsområde ska bli föremål för "en beskrivning" av dess betydande miljöeffekter. Denna beskrivning bör innefatta "den direkta inverkan, liksom i förekommande fall varje indirekt, sekundär, kumulativ, kort-, medel- eller långsiktig, bestående eller tillfällig ... inverkan av projektet".
- 62 Enligt kommissionen följer härav att miljökonsekvensbedömningarna av brytningsprojekten vid de ifrågavarande dagbrotten i förevarande fall borde ha innehållit en undersökning av de betydande kumulativa effekter som kunde uppstå till följd av närheten till flera dagbrott i dalen Laciana vid vilka brytning pågick samtidigt. Av 2005

års rapport framgår emellertid att en sådan undersökning inte genomfördes innan tillstånd beviljades för dessa tre projekt.

63 Kommissionen har dessutom, vad avser miljökonsekvensbedömningarna för dessa tre gruvor som är föremål för denna anmärkning, framhållit följande särskilda brister:

- Vad beträffar dagbrottet "Fonfría" tyder inget i den ursprungliga miljökonsekvensbedömningen på att de potentiella störningar som riskerar att drabba tjädern har utvärderats trots att myndigheterna inte var ovetande om förekomsten av denna fågelart på en spelplats i närheten av gruvans utvinningsområde. I 2005 års rapport anges dessutom utan någon ytterligare förklaring att detta dagbrott finns inom det område som omfattas av återhämtningsplanen för brunbjörn.

- Dagbrottet "Ladrones" är beläget mycket nära tjäderspelplatser som föranledde utpekandet av en kritisk zon i återhämtningsplanen för tjäder, men inga uppgifter tyder på att förekomsten av dessa spelplatser har beaktats i den ursprungliga bedömningen av detta projekt. Vad beträffar brunbjörnsbeståndet anges i miljökonsekvensbedömningen endast att dagbrottet ligger inom planen för att återupprätta detta bestånd men att detta inte medför några väsentliga störningar för denna art eftersom gruvverksamheten "inte är menlig för någon skyddszon eller innebär några barriäreffekter mellan olika delpopulationer".

- Miljökonsekvensbedömningen för dagbrottet "Nueva Julia" innehåller slutligen ingen information om de två mest hotade arterna, det vill säga tjäder och

brunbjörn. Effekterna av denna verksamhet som är belägen utanför området av gemenskapsintresse kan bevisligen bli kännbara flera kilometer bort och kan således komma att påverka livsmiljöer och arter innanför detta område. Denna risk förefaller emellertid inte ha beaktats.

- 64 Konungariket Spanien har, vad avser tolkningen av begreppet "beskrivning" i punkt 4 i bilaga IV till direktiv 85/337 i ändrad lydelse, anfört att bruket av ordet "bör" i fotnoten till denna punkt (i meningen "[d]enna beskrivning bör innefatta") innebär att den erforderade beskrivningen inte nödvändigtvis måste omnämna de olika projektens kumulativa miljöeffekter, utan att detta endast är önskvärt. De formuleringar som används i andra språkversioner av direktivet bekräftar denna tolkning.
- 65 Enligt denna medlemsstat framstår en sådan beskrivning i förevarande fall inte heller som nödvändig, eftersom tillstånd för de ifrågakvarande gruvorna beviljades vid vitt skilda tidpunkter och de även påverkar olika delar av området av gemenskapsintresse.
- 66 Under alla omständigheter innehåller 2005 års rapport en detaljerad utvärdering av varje projekts potentiella effekter och av de möjliga kumulativa effekter som dessa skulle kunna ge upphov till sammantaget med de andra projekten.
- 67 När det gäller projektet "Fonfría" framgår det av 2005 års rapport i slutet av en beskrivning av de kumulativa effekterna att det inte förekommer några väsentliga störningar av de skyddade arterna inom området av gemenskapsintresse.

- 68 Samma förhållande gäller dagbrottet "Nueva Julia". Vad beträffar brunbjörnsbeståndet framgår av 2005 års rapport till följd av en bedömning av gruvornas och de ifrågavarande projektens kumulativa miljöeffekter att ingen skydds- eller passagezon påverkas. Projektets effekter på denna art är således inte väsentliga.
- 69 Vad beträffar de fågelarter som skyddas genom klassificeringen av Alto Sil som särskilt skyddsområde, och därmed genom dess klassificering som område av gemenskapsintresse, har Konungariket Spanien anfört att ingen art har drabbats av betydande störningar. Det har i 2005 års rapport bedömts att dagbrottet "Ladrones" inte medför någon betydande inverkan på livsmiljötyp 4020 som anses utgöra tjädernas främsta livsmiljö i planen för att återupprätta dess bestånd.

Domstolens bedömning

- 70 Vad i första hand beträffar kommissionens första anmärkning i den del den avser brytningsprojektet i koldagbrottet "Fonfría", kan det konstateras att enligt artikel 3.2 i direktiv 97/11 ska bestämmelserna i direktiv 85/337, i dess lydelse före ändringarna till följd av det förstnämnda direktivet, fortsätta att tillämpas på ansökningar om tillstånd som gjorts innan den föreskrivna fristen i artikel 3.1 i detta direktiv löpte ut, det vill säga den 14 mars 1999.
- 71 Av handlingarna i målet framgår emellertid att ansökan om tillstånd för dagbrottsprojektet "Fonfría" ingavs den 11 mars 1998.
- 72 Domstolen kan således inte bifalla kommissionens talan i den del den avser åsidosättande av direktiv 85/337 i ändrad lydelse till följd av detta projekt.

- 73 Kommissionens anmärkning gällande detta projekt kan inte heller förstås så, att den avser åsidosättande av direktiv 85/337 i dess lydelse före ändringarna till följd av direktiv 97/11.
- 74 Detta gäller i än högre grad, eftersom vissa ändringar som infördes genom direktiv 97/11 är direkt relevanta för prövningen av denna anmärkning. Detta gäller i synnerhet införandet i punkt 19 i bilaga I till direktiv 85/337 i ändrad lydelse av en hänvisning till gruvdrift i dagbrott där verksamhetsområdet är mer än 25 hektar, vilket innebär att sådan verksamhet endast måste bli föremål för en miljökonsekvensbedömning med tillämpning av artikel 4.1 i direktiv 85/337 i ändrad lydelse om den avser ansökningar om tillstånd som gjorts före den 14 mars 1999.
- 75 Talan kan således inte bifallas i den mån den avser anmärkningen gällande dagbrottet "Fonfría".
- 76 Det ska för det andra prövas huruvida miljökonsekvensbedömningarna, enligt direktiv 85/337 i ändrad lydelse, av dagbrotten "Nueva Julia" och "Ladrones", i förevarande fall är otillräckliga, såsom kommissionen har framhållit, eftersom de inte innehåller en undersökning av de kumulativa miljöeffekter som kan uppstå till följd av dessa projekt och annan verksamhet, till exempel pågående kolbrytning i dagbrott eller kolgruvor för vilka tillstånd har beviljats eller är på väg att beviljas.
- 77 Bruket av ordet "bör" i fotnoten till punkt 4 i bilaga IV till direktiv 85/337 i ändrad lydelse (i meningen "[d]enna beskrivning bör innefatta ... i förekommande fall varje ... kumulativ ... inverkan av projektet") kan inte ges den tolkning som Konungariket

Spanien hävdar, nämligen att miljökonsekvensbedömningen inte nödvändigtvis måste innefatta olika projekts kumulativa miljöeffekter utan att detta endast är önskvärt.

- 78 Omfattningen av skyldigheten att göra en miljökonsekvensbedömning framgår av artikel 3 i direktiv 85/337 i ändrad lydelse. I denna bestämmelse föreskrivs att miljökonsekvensbedömningen i varje enskilt fall och i enlighet med artiklarna 4–11 i detta direktiv på ett lämpligt sätt ska identifiera, beskriva och bedöma de direkta och indirekta effekterna av ett projekt beträffande människor, fauna och flora, mark, vatten, luft, klimat och landskap, materiella tillgångar och kulturarv, samt samspelet mellan dessa faktorer.
- 79 Direktiv 85/337 i ändrad lydelse har ett vidsträckt tillämpningsområde och ett mycket omfattande ändamål, vilket framgår av artiklarna 1.2, 2.1 och 3 i detta direktiv (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 oktober 1996 i mål C-72/95, Kraaijeveld m.fl., REG 1996, s. I-5403, punkterna 30 och 31). Mot bakgrund av detta kan enbart den omständigheten att det föreligger viss osäkerhet gällande den exakta betydelsen av bruket av ordet ”bör” i meningen ”[d]enna beskrivning bör innefatta”, som förekommer i fotnoten till punkt 4 i bilaga IV till direktiv 85/337 i ändrad lydelse, inte utesluta en extensiv tolkning av artikel 3 i detta direktiv, även om detta ord används i andra språkversioner av direktivet.
- 80 Denna artikel ska således tolkas på så sätt att, även om en miljökonsekvensbedömning på ett lämpligt sätt bland annat ska identifiera, beskriva och bedöma de indirekta effekterna av ett projekt, ska denna beskrivning även innefatta en analys av de kumulativa miljöeffekterna som detta projekt kan orsaka om detta bedöms sammantaget

med andra projekt, för det fall en sådan analys är nödvändig för att säkerställa att miljökonsekvensbedömningen omfattar all betydande miljöpåverkan till följd av det ifrågasvarande projektet.

- 81 Konungariket Spanien har gjort gällande att en sådan kumulativ bedömning inte framstår som nödvändig eftersom de ifrågasvarande gruvorna ligger långt ifrån varandra och att tillstånd för dem har beviljats under vitt skilda tidsperioder.
- 82 Av handlingarna i målet framgår emellertid inte att så är fallet vad beträffar dagbrotten "Nueva Julia" och "Ladrones". Dessa sydliga gruvor ligger nämligen i närheten av varandra och tillståndsförfarandena för dem pågick parallellt.
- 83 Även om 2005 års rapport, såsom Konungariket Spanien har anfört, borde ha innehållit en sådan kumulativ bedömning kan denna rapport inte avhjälpa det faktum att en sådan bedömning saknades i den ursprungliga miljökonsekvensbedömningen. I artikel 2.1 i direktiv 85/337 i ändrad lydelse föreskrivs nämligen att bedömningen ska ske innan tillstånd för projektet beviljas.
- 84 Det ska i tredje hand prövas huruvida det i miljökonsekvensbedömningarna för verksamheten med kolbrytning i dagbrotten "Nueva Julia" och "Ladrones", såsom kommissionen har anfört, saknas en lämplig bedömning av den särskilda potentiella inverkan på tjäder- och brunbjörnsbeståndet.

- 85 Vad beträffar dagbrottsprojektet "Nueva Julia" innehåller miljökonsekvensbedömningen av den 25 augusti 2003 enbart en hänvisning till hur detta projekt påverkar vissa amfibier. I beskrivningen finns inga uppgifter om att någon bedömning av projektets effekter på brunbjörns- eller tjäderbeståndet har genomförts.
- 86 En bedömning av detta projekts inverkan på dessa arter framstod emellertid som nödvändig. Spanska myndigheter kunde nämligen inte vara ovetande om att dessa arter förekom inom området "Alto Sil". Under år 1998 hade Konungariket Spanien föreslagit att platsen Alto Sil skulle utses till område av gemenskapsintresse bland annat just med hänsyn till förekomsten av dessa arter på denna plats, och denna medlemsstat hade med verkan från och med år 2000 klassificerat denna plats som ett särskilt skyddsområde på grund av det där förekommande tjäderbeståndet.
- 87 Även om denna verksamhet ligger utanför området av gemenskapsintresse är det vidare utrett att den omedelbart gränsar till detta, på så sätt att det är möjligt att verksamheten kan påverka området.
- 88 Nämnda bedömning framstod i än större utsträckning som nödvändig med hänsyn till att Konungariket Spanien, i det standardiserade formulär med upplysningar om området "Alto Sil" som denna medlemsstat tillhandahöll kommissionen i samband med dess förslag om att området skulle utses till ett område av gemenskapsintresse, hade framhållit att dess sårbarhet främst berodde på verksamheten med gruvdrift i dagbrott.
- 89 Vad därefter gäller miljökonsekvensbedömningen för kolbrytningen i dagbrottet "Ladrones", kan det konstateras att det i miljökonsekvensbedömningen av den 9 oktober 2003 anges att brunbjörnar förekommer inom området "Alto Sil", som föreslagits vara av gemenskapsintresse. Verksamheten bedömdes emellertid endast förorsaka en marginell minskning av denna arts livsmiljö, inte påverka något område som var avgörande för dess bestånd eller skapa någon "barriäreffekt" mellan olika delpopulationer, såsom framgår av rapporten av den 5 juni 2001.

- 90 Det kan följaktligen konstateras att vad avser brunbjörn har kommissionen inte åberopat några handlingar som innebär att lämpligheten av projektets miljökonsekvensbedömning kan ifrågasättas.
- 91 Vad gäller tjäder uppges det i ovannämnda intyg om miljöpåverkan att en representant från en miljöskyddsförening hade påpekat att projektet möjligen kunde påverka denna art, att exploitören hade bestritt detta påstående och att det granskats på ett tillfredsställande sätt. Det framgår däremot inte av detta intyg eller av andra handlingar som Konungariket Spanien har tillhandahållit att någon bedömning av projektets effekter för tjäderbeståndet har genomförts. Av de skäl som angetts i punkterna 86 och 88 i denna dom framstod det emellertid som uppenbart att en bedömning av projektets inverkan på denna art var nödvändig.
- 92 Miljökonsekvensbedömningen kan således inte anses vara tillräcklig vad beträffar tjäderbeståndet.
- 93 De härmed konstaterade bristerna i miljökonsekvensbedömningarna för dagbrottsprojekten "Nueva Julia" och "Ladrones" kan inte anses avhjälpta genom 2005 års rapport, eftersom det, såsom redan har erinrats om i punkt 83 i denna dom, i artikel 2.1 i direktiv 85/337 i ändrad lydelse föreskrivs att bedömningen ska ske innan tillstånd för projektet ges.
- 94 Talan ska således vinna bifall i den del den avser den första anmärkningen om åsidosättande av artiklarna 2, 3, 5.1 och 5.3 i direktiv 85/337 i ändrad lydelse vad avser miljökonsekvensbedömningarna för dagbrottsprojekten "Nueva Julia" och "Ladrones", utom vad beträffar detta sistnämnda projekt när det gäller brunbjörn.

Den andra anmärkningen: Åsidosättande av artikel 6.2, 6.3 och 6.4 i livsmiljödirektivet vad beträffar tjäder, i egenskap av skyddad art till följd av klassificeringen av området "Alto Sil" som särskilt skyddsområde från och med år 2000

Den första delen av den andra anmärkningen

– Parternas argument

- 95 Kommissionen har gjort gällande att Konungariket Spanien har åsidosatt artikel 6.3 och 6.4 i livsmiljödirektivet genom att tillåta verksamheten i dagbrotten "Nueva Julia" och "Ladrones", med tanke på skyddet av tjäderbeståndet som blev en följd av att "Alto Sil" utsågs till särskilt skyddsområde från och med år 2000.
- 96 Konungariket Spanien har anfört att miljökonsekvensbedömningarna för dessa projekt innehåller en tillräcklig beskrivning av deras eventuella inverkan på denna art.

– Domstolens bedömning

- 97 Det framgår av artikel 7 i livsmiljödirektivet att artikel 6.2–6.4 i samma direktiv ska ersätta artikel 4.4 första meningen i fågeldirektivet från och med dagen för genomförandet av livsmiljödirektivet eller den dag då en medlemsstat i enlighet med

fågeldirektivet har klassificerat ett område, om den dagen infaller senare (se, bland annat, dom av den 13 december 2007 i mål C-418/04, kommissionen mot Irland, REG 2007, s. I-10947, punkt 173).

- 98 Anmärkningen avseende bedömningen av de effekter som projekten "Nueva Julia" och "Ladrones" medför för arter som skyddas genom det särskilda skyddsområdet "Alto Sil", i synnerhet tjäder, ska således prövas med hänsyn till bestämmelserna i artikel 6.3 och 6.4 i livsmiljödirektivet eftersom det är utrett att ansökan om tillstånd för dessa projekt gjordes efter det att "Alto Sil" klassificerades som särskilt skyddsområde.
- 99 Enligt artikel 6.3 i livsmiljödirektivet förutsätter den lämpliga bedömningen av en plans eller ett projekts konsekvenser för området i fråga att alla aspekter av planen eller projektet som, enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt, kan påverka målsättningen vad gäller bevarandet av området identifieras, med hjälp av bästa möjliga vetenskapliga information på området, innan planen eller projektet godkänns. De behöriga nationella myndigheterna ska endast lämna tillstånd till verksamhet efter att ha försäkrat sig om att denna inte får någon skadlig inverkan på det berörda området. Så är fallet när det ur ett vetenskapligt perspektiv inte föreligger något rimligt tvivel om att det inte förekommer någon sådan inverkan (se, bland annat, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Irland, punkt 243).
- 100 En bedömning enligt artikel 6.3 i livsmiljödirektivet kan inte anses som lämplig om den innehåller brister och saknar fullständiga, exakta och slutliga bedömningar och slutsatser, på grundval av vilka varje rimligt vetenskapligt tvivel kan skingras vad beträffar de planerade arbetenas påverkan på det berörda särskilda skyddsområdet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 20 september 2007 i mål C-304/05, kommissionen mot Italien, REG 2007, s. I-7495, punkt 69).

- 101 I förevarande fall är det uppenbart att skyddet av tjäderbeståndet är ett bevarande-ändamål som ledde till att Konungariket Spanien från och med år 2000 klassificerade "Alto Sil" som särskilt skyddsområde.
- 102 Det ska vidare erinras om att spanska myndigheter redan i samband med förslaget att området skulle förklaras vara av gemenskapsintresse, vilket formulerades under år 1998, hade angett att det tjäderbestånd som förekom inom detta område har regional och även nationell betydelse samt att områdets sårbarhet främst berodde på gruvdriften i dagbrotten.
- 103 Såsom har konstaterats vid prövningen av den första anmärkningen avseende direktiv 85/337 i ändrad lydelse, särskilt i punkterna 76–93 i denna dom, innehåller de miljökonsekvensbedömningar som gjordes innan dagbrottsprojekten "Nueva Julia" och "Ladrones" godkändes ingen analys av de olika verksamheternas eventuella kumulativa effekter på tjäderbeståndet trots att en sådan analys i förevarande fall framstod som nödvändig. Dessa miljökonsekvensbedömningar innehåller inte heller tillräckliga upplysningar för att det ska kunna avgöras huruvida verksamheternas effekter på tjäderbeståndet inom det särskilda skyddsområdet "Alto Sil" verkligen har bedömts.
- 104 Eftersom 2005 års rapport har utarbetats efter godkännandet av dessa projekt kan den inte anses avhjälpa dessa brister och kan därför inte anses vara relevant med hänsyn till bedömningen enligt artikel 6.3 i livsmiljödirektivet (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, punkt 72).
- 105 Härav följer att miljökonsekvensbedömningarna av dagbrottsprojekten "Nueva Julia" och "Ladrones" inte kan anses vara lämpliga då de uppvisar brister och saknar fullständiga, exakta och slutliga bedömningar och slutsatser, på grundval av vilka varje rimligt vetenskapligt tvivel kan skingras vad beträffar dessa projekts effekter på det

särskilda skyddsområdet "Alto Sil", i synnerhet med avseende på tjäderbeståndet vars bevarande utgör ett av ändamålen för detta skyddsområde.

- 106 Samtliga aspekter av planen eller projektet som, enskilt eller i kombination med andra planer eller projekt, kan påverka målsättningen vad gäller bevarandet av det särskilda skyddsområdet "Alto Sil" kan således inte, med hjälp av bästa möjliga vetenskapliga information på området, anses ha identifierats innan dessa verksamheter godkändes.
- 107 Det framgår under dessa omständigheter inte av miljökonsekvensbedömningarna att behöriga nationella myndigheter kan anses ha försäkrat sig om att verksamheterna inte får någon skadlig inverkan på det berörda området i dess helhet.
- 108 Mot denna bakgrund kan tillstånden till projekten inte anses förenliga med artikel 6.3 i livsmiljödirektivet.
- 109 Konungariket Spanien har emellertid åberopat att gruvorna är av regionalekonomisk betydelse. Det ska i detta avseende erinras om att, även om detta kan utgöra en tvingande orsak av väsentligt allmänintresse som avses i artikel 6.4 i livsmiljödirektivet, kan denna bestämmelse endast tillämpas efter det att konsekvenserna av en plan eller ett projekt har undersökts i enlighet med artikel 6.3 i direktivet. En nödvändig förutsättning för tillämpningen av artikel 6.4 är nämligen att det finns kännedom om dessa konsekvenser med avseende på bevarandemålen för området i fråga. Annars kan ju inte något av villkoren för att tillämpa denna undantagsbestämmelse bedömas. Vid bedömningen av huruvida det föreligger tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och huruvida det finns alternativa lösningar som påverkar området i mindre utsträckning, ska en avvägning göras mot den skadliga påverkan på området som planen eller projektet i fråga kan medföra. För att kunna avgöra vilka eventuella kompensationsåtgärder som ska vidtas måste denna påverkan på detta område dessutom identifieras med viss precision (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, punkt 83).

- 110 Av ovanstående överväganden framgår däremot att spanska myndigheter inte hade tillgång till dessa uppgifter vid tidpunkten för besluten att bevilja ifrågavarande tillstånd. Dessa tillstånd saknar därför grund enligt artikel 6.4 i livsmiljödirektivet.
- 111 Tillstånden är följaktligen inte förenliga med artikel 6.4 i livsmiljödirektivet.
- 112 Talan ska således vinna bifall såvitt avser den första delen av den andra anmärkningen.

Den andra delen av den andra anmärkningen

– Parternas argument

- 113 Kommissionen har anfört att Konungariket Spanien har åsidosatt artikel 6.2 i livsmiljödirektivet genom att underlåta att vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra att gruvdriften i dagbrotten "Feixolín", "Fonfría", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Ampliación de Feixolín" och "Nueva Julia", efter januari månad år 2000, vilket är den tidpunkt då klassificeringen av "Alto Sil" som särskilt skyddsområde trädde i kraft, påverkar detta område, i synnerhet det tjäderbestånd som skyddas genom inrättandet av detta skyddsområde.

- 114 Kommissionen har härvid hänvisat till planen för att återupprätta beståndet av kantabrisk tjäder, vilken godkändes genom dekret 4/2009, av den 15 januari 2009, som utfärdades av Junta de Castilla y León (BOC y L nr 13, s. 1540). I denna plan anges att beståndet av kantabrisk tjäder år 1982 ännu omfattade ungefär tusen exemplar och att frekvensen för användningen av spelplatserna uppgick till 85 procent. Under år 2002 översteg emellertid inte detta bestånd 500–600 exemplar, vilka var utspridda mellan två sluttningar av en bergskedja, och frekvensen för användningen av spelplatserna var endast 45 procent. Under denna tjugoårsperiod fanns hälften av detta bestånd inom den autonoma regionen Castilla y León. Enligt nämnda plan bestod det bestånd som förekom inom regionen 2005 av 164 vuxna individer och riskerade att utrotas inom tjugo år.
- 115 Kommissionen har särskilt anfört att vissa tjäderspelplatser låg i närheten av de ifrågavarande gruvorna. Så är fallet vad avser spelplatsen "Robledo El Chano", som ligger i närheten av dagbrottet "Fonfría" och ännu användes under år 1999.
- 116 Vad gäller 2005 års rapport har kommissionen påpekat att bedömningen att gruvdriftens inverkan på tjäderbeståndet ska anses vara oväsentlig är ologisk. I rapporten bekräftas nämligen att gruvverksamheten kan ge upphov till risker för "överlokala" effekter och att den ur artbevarandesynpunkt alltså viktiga möjligheten att en övergiven livsmiljö på nytt kan komma att användas om dess beskaffenhet så tillåter försvinner.
- 117 Kommissionen har även gjort gällande att det framgår av vetenskapliga studier att fragmenteringen av de skogsområden som tjädern hade tillgång till i området "Alto Sil" allvarligt har förvärrats av den möjliga barriäreffekt som kan bli följden av att flera gruvor samtidigt och oavbrutet sätts i drift.

- 118 Konungariket Spanien har medgett att beståndet av kantabrisk tjäder avsevärt har minskat men framhåller att de populationer som minskat mest inom regionen Castilla y León är de som befinner sig inom de områden som åtnjuter starkast skydd, såsom naturreservat, medan det tjäderbestånd som finns inom området "Alto Sil" är det största inom regionen och endast har drabbats av en marginell minskning. Det är för övrigt av betydelse att minskningen av denna art har varit mycket större inom de områden som ligger långt bort från gruvområdet.
- 119 Konungariket Spanien har dessutom anfört att inom de områden som berörs av brytningen i de dagbrott som avses i förevarande anmärkning är förekomsten av tjäder gammal och obetydlig. Inom dessa områden finns endast en känd spelplats, nämligen "Robledo El Chano" som, enligt den nationella strategin för bevarandet av arten, är del av en skyddszon för bevarandet av kantabrisk tjäder. Denna spelplats övergavs emellertid efter slutet av 80-talet och har således därefter inte kunnat påverkas av dagbrottet "Fonfría".

– Domstolens bedömning

- 120 Det ska för det första prövas huruvida artikel 6.2 i livsmiljödirektivet är tillämplig på den brytningsverksamhet som bedrivits i dagbrotten "Feixolín", "Fonfría", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Ampliación de Feixolín" och "Nueva Julia" efter det att "Alto Sil" utsågs till särskilt skyddsområde, med verkan från och med år 2000.
- 121 Vad inledningsvis beträffar dagbrottet "Nueva Julia" har det vid prövningen av den första delen av den andra anmärkningen konstaterats att tillståndet för denna

verksamhet har beviljats i strid med artikel 6.3 i livsmiljödirektivet. Det följer av rättspraxis att ett åsidosättande av artikel 6.2 i detta direktiv kan konstateras om det står klart att livsmiljöer har försämrats eller att de arter för vilka området i fråga utsågs har störts (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Italien, punkt 94).

- 122 Vad därefter beträffar dagbrottet "Ampliación de Feixolín" ska det erinras om att när en plan eller ett projekt har godkänts enligt förfarandet i artikel 6.3 i livsmiljödirektivet är det överflödigt att beträffande planens eller projektets ingrepp på det skyddade området samtidigt tillämpa den allmänna skyddsbestämmelse som anges i artikel 6.2 i direktivet (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Irland, punkt 250).
- 123 Härav följer att i den mån den verksamhet i dagbrottet "Ampliación de Feixolín" som kommissionen har kritiserat har skett under en period då tillstånd för densamma ännu inte hade beviljats, såsom har angetts i punkt 35 i denna dom, kan den utgöra ett åsidosättande av artikel 6.2 i livsmiljödirektivet.
- 124 Det ska slutligen erinras om att artikel 6.2 i livsmiljödirektivet är tillämplig på dagbrotten "Feixolín", "Fonfria" och "Salguero-Prégame-Valdesegadas", oavsett den omständigheten att verksamheten i dessa hade godkänts innan det skyddssystem som inrättas genom livsmiljödirektivet blev tillämpligt på "Alto Sil" till följd av dess klassificering som särskilt skyddsområde.
- 125 Domstolen har nämligen redan slagit fast att även om sådana projekt inte underkastas bestämmelserna i livsmiljödirektivet om en föregående bedömning av projektets påverkan på det berörda området omfattas genomförandet av dem av tillämpningsområdet för artikel 6.2 i detta direktiv (se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 januari 2010 i mål C-226/08, Stadt Papenburg, REU 2010, s. I-131, punkterna 48 och 49).

- 126 Vad i andra hand beträffar anmärkningen att Konungariket Spanien avseende gruvdriften i de ifrågavarande dagbrotten har åsidosatt artikel 6.2 i livsmiljödirektivet, ska det erinras om att en verksamhet endast är förenlig med detta direktiv om det säkerställs att den inte förorsakar sådana störningar som kan få betydande konsekvenser för målsättningarna med detta direktiv, i synnerhet dess bevarandemål (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 mars 2010 i mål C-241/08, kommissionen mot Frankrike, REU 2010, s. I-1697, punkt 32).
- 127 Enligt artikel 6.2 i livsmiljödirektivet ska det rättsliga skyddet för särskilda skyddsområden även säkerställa att försämring av livsmiljöerna och habitatet för arterna samt betydande störningar av de arter för vilka områdena har utsetts förhindras (se, bland annat, dom av den 14 oktober 2010 i mål C-535/07, kommissionen mot Österrike, REU 2010, s. I-9483, punkt 58 och där angiven rättspraxis).
- 128 Den förevarande anmärkningen kan därför endast anses vara välgrundad om kommissionen kan styrka att Konungariket Spanien har underlåtit att vidta nödvändiga skyddsåtgärder för att förhindra att verksamheten i dagbrotten "Feixolín", "Fonfría", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Ampliación de Feixolín" och "Nueva Julia", i den mån den har bedrivits efter det att "Alto Sil" från och med år 2000 utsågs till särskilt skyddsområde, inte medför förstörelse av tjädernas livsmiljöer eller sådana störningar av denna art som kan få betydande konsekvenser vad avser målsättningarna med direktivet gällande artens bevarande.
- 129 Det ska i detta avseende inledningsvis prövas huruvida de ifrågavarande gruvorna omfattar områden som utgör lämpliga livsmiljöer för tjäder men som inte längre kan användas av denna art under driften av dessa gruvor, eller snarare under den efterföljande processen då dessa återställs till sitt naturliga tillstånd.

- 130 Kommissionen har anfört att så särskilt är fallet vad gäller livsmiljötyp 9230, bestående av galicisk-portugisiska ekskogar med *Quercus robur* och *Quercus pyrenaica*.
- 131 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkterna 81 och 82 i sitt förslag till avgörande har kommissionen endast bevisat förstörelse av denna livsmiljö, efter det att "Alto Sil" utsågs till särskilt skyddsområde, såvitt avser gruvan "Fonfría". Av 2005 års rapport framgår att en yta på 17,92 hektar av livsmiljötyp 9230 faktiskt har förstörts till följd av denna verksamhet som bedrevs från år 2001.
- 132 Konungariket Spanien har anfört att denna förlust av livsmiljö saknar betydelse för bevarandet av tjäderbeståndet eftersom det ifrågasvarande området inte innefattade någon spelplats.
- 133 Detta argument kan emellertid inte godtas, eftersom det inte kan uteslutas att detta område, även om det antogs att det inte var användbart som spelplats, skulle kunna användas som livsmiljö för andra ändamål, till exempel vistelse eller övervintring.
- 134 Om verksamheten inte bedrevs inom detta område skulle det vidare inte kunna uteslutas att det till följd av åtgärder vidtagna av myndigheterna i detta syfte skulle kunna bli användbart som spelplats.
- 135 Det skydd som särskilda skyddsområden innebär får dessutom inte begränsas till att förebygga skador och störningar som orsakas av människor. Det måste alltefter de faktiska förhållandena även omfatta positiva åtgärder för att bevara eller förbättra områdets tillstånd (domen i det ovannämnda målet kommissionen mot Österrike, punkt 59 och där angiven rättspraxis).

- 136 Kommissionen har även anført att den ifrågavarande gruvdriften på grund av det buller och de vibrationer den förorsakar, vilka är hör- och kännbara innanför det särskilda skyddsområdet "Alto Sil", kan orsaka betydande störningar av det tjäderbestånd som skyddas genom inrättandet av detta område.
- 137 Såsom generaladvokaten har framhållit i punkt 88 i sitt förslag till avgörande framgår det av handlingarna i målet att buller och vibrationer som orsakas av de ifrågavarande dagbrotten, på grund av det relativt korta avståndet mellan dessa gruvor och flera platser som är avgörande för tjädern, kan uppfattas på dessa platser.
- 138 Härav följer att detta buller och dessa vibrationer skapar sådana betydande störningar som kan påverka målsättningarna för direktivet, i synnerhet målen avseende bevarande av tjäderbeståndet.
- 139 Detta gäller i än högre utsträckning med beaktande av att tjädern är en mycket känslig art som är särskilt krävande vad avser lugnet i och kvaliteten av dess livsmiljö. Det framgår dessutom av handlingarna i målet att graden av isolering och lugn som denna art erfordrar är en högst avgörande faktor då denna har en betydande inverkan på artens reproduktionsförmåga.
- 140 Konungariket Spanien har uttryckt tvivel i detta hänseende genom att invända att minskningen av tjäderbeståndet, inklusive den inom "Alto Sil", även har iakttagits utanför gruvfälten och faktiskt är än mer påtaglig där. Denna omständighet bekräftas genom 2005 års rapport, där det anges att det inte finns något orsakssamband mellan gruvverksamheten och den omständigheten att den kantabriska tjädern har övergivit spelplatser. Denna sistnämnda företeelse är nämligen vanligare i de områden som ligger bortom dem som gränsar till verksamheterna.

- 141 Detta förhållande innebär emellertid inte i sig att det är uteslutet att de störningar som uppkommer inom det särskilda skyddsområdet till följd av gruvverksamheten inte kan medföra en betydande inverkan på denna art, även om minskningen av tjäderbeståndet möjligen har varit större inom populationer som befinner sig relativt långt bort från denna verksamhet.
- 142 För att ett åsidosättande av artikel 6.2 i livsmiljödirektivet ska kunna fastställas behöver kommissionen för övrigt inte bevisa att det föreligger ett orsakssamband mellan verksamheten och en betydande störning som drabbar tjädern. Eftersom syftet med artikel 6.2 och 6.3 i livsmiljödirektivet är att säkerställa samma skydds nivå, är det tillräckligt att kommissionen visar att det är sannolikt eller att det finns en risk för att denna verksamhet kommer att medföra betydande störningar för tjädern (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 mars 2010 i det ovannämnda målet kommissionen mot Frankrike, punkt 32, samt av den 21 juli 2011 i mål C-2/10, Azienda Agro-Zootecnica Franchini och Eolica di Altamura, REU 2011, s. I-6561, punkt 41).
- 143 Under alla omständigheter framgår det av handlingarna i målet, som generaladvokaten har framhållit i punkterna 90–92 i sitt förslag till avgörande, att övergivandet av spelplatsen "Robledo El Chano", som ännu användes av tjädrar under år 1999, är en följd av verksamheten i dagbrottet "Fonfría" som påbörjades år 2001.
- 144 Detta konstaterande bekräftar att den ifrågavarande gruvdriften, i synnerhet det buller och de vibrationer den orsakar, kan medföra betydande störningar för denna art.
- 145 Domstolen bedömer följaktligen att gruvdriften i "Feixolín", "Fonfría", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Ampliación de Feixolín" och "Nueva Julia" står i strid med artikel 6.2 i livsmiljödirektivet på grund av det buller och de vibrationer denna verksamhet orsakar, vilket på ett betydande sätt kan påverka bevarandet av tjäderbeståndet.

- 146 Kommissionen har vidare gjort gällande att gruvdriften i dagbrotten bidrar till att isolera delpopulationer av tjäder på grund av att den blockerar spridningskorridorer till andra populationer. Kommissionen har i detta avseende hänvisat till en rapport avseende gruvverksamhetens inverkan på tjäderbeståndet från december år 2004, vilken koordinatörer av bevarandestrategin för kantabrisk tjäder i Spanien utarbetade för miljödepartementet.
- 147 Det ska härvid påpekas att det av detta expertutlåtande, som sammanställts av erkända sakkunniga inom ämnet kantabrisk tjäder vid det nationella miljödepartementet samt miljödepartementet för den autonoma regionen Castilla y León, framgår att det finns en risk för att de verksamheter som bedrivs, däribland i gruvorna "Feixolín" och "Fonfría", i kombination med de projekt vars genomförande är överhängande, såsom dagbrottet "Ampliación de Feixolín", skapar en fortgående barriär för tjädrarna i östlig och västlig riktning som kan medföra att olika delpopulationer av denna art isoleras och, på sikt, att de populationer som förekommer söder om denna barriär försvinner.
- 148 Eftersom Konungariket Spanien inte har framlagt någon bevisning för att vederlägga slutsatserna i denna rapport, vars vetenskapliga värde inte har bestritts, måste gruvdriften i dagbrotten "Feixolín", "Fonfría" och "Ampliación de Feixolín" anses kunna orsaka en "barriäreffekt" som bidrar till att tjädernas livsmiljö fragmenteras och att olika delpopulationer av denna art isoleras.
- 149 Frågan huruvida Konungariket Spanien är skyldigt till de sålunda konstaterade åsidosättandena av artikel 6.2 i livsmiljödirektivet även vad avser dagbrottet "Ampliación de Feixolín" återstår dock att besvara.

- 150 Till skillnad från de andra gruvorna som denna anmärkning avser, hade tillstånd för dagbrottet "Ampliación de Feixolín" inte beviljats vid den tidpunkt då den verksamhet som kommissionen kritiserar bedrevs. Myndigheterna har vidare straffat exploatören av denna gruva för att ha drivit den utan att i förväg ha erhållit tillstånd och har anmodat exploatören att upphöra med verksamheten.
- 151 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 105 i sitt förslag till avgörande, framgår det av handlingarna i målet att trots att myndigheterna hade haft kännedom om att denna verksamhet pågick sedan år 2005 har de först i november år 2009 förbjudit verksamheten, efter syn på plats i september samma år.
- 152 Genom att tolerera att en situation som har skapat betydande störningar i det särskilda skyddsområdet "Alto Sil" fortgick under minst fyra år, får Konungariket Spanien anses ha underlåtit att inom rimlig tid vidta nödvändiga åtgärder för att få störningarna att upphöra. Konungariket Spanien har följaktligen gjort sig skyldigt till det konstaterade åsidosättandet av artikel 6.2 i livsmiljödirektivet även vad gäller dagbrottet "Ampliación de Feixolín".
- 153 Slutligen kvarstår frågan huruvida de konstaterade åsidosättandena av artikel 6.2 i livsmiljödirektivet kan vara berättigade med hänsyn till gruvverksamhetens betydelse för den regionala ekonomin såsom Konungariket Spanien har åberopat.
- 154 Detta skäl brukar åberopas av en medlemsstat i samband med det förfarande som föreskrivs i artikel 6.4 i livsmiljödirektivet. Om villkoren i denna bestämmelse är uppfyllda kan dess tillämpning medföra godkännande av verksamheter som, såsom redan har påpekats i punkt 122 i denna dom, inte längre faller in under bedömningen enligt artikel 6.2.

- 155 De miljökonsekvensbedömningar som enligt livsmiljödirektivet ska genomföras i förväg är emellertid, såsom framgår av angiven praxis i punkt 125 i denna dom, inte tillämpliga på sådana projekt som "Feixolín" och "Fonfría", eftersom dessa har godkänts innan det skyddssystem som föreskrivs i livsmiljödirektivet blev tillämpligt på "Alto Sil" i samband med att detta klassificerades som särskilt skyddsområde.
- 156 Såvitt avser dessa projekt kan det inte uteslutas att en medlemsstat, genom en analogi med undantagsförfarandet i artikel 6.4 i livsmiljödirektivet, i ett nationellt förfarande – för bedömning av miljökonsekvenserna av en plan eller ett projekt som på ett betydande sätt kan påverka målsättningen att bevara ett område – åberopar ett överstående allmänintresse och, om villkoren i denna bestämmelse huvudsakligen är uppfyllda, tillåter en verksamhet som därmed inte längre ska anses förbjuden enligt artikel 6.2.
- 157 För att kunna avgöra huruvida villkoren i artikel 6.4 i livsmiljödirektivet är uppfyllda måste emellertid, såsom erinrats om i punkt 109 i denna dom, planens eller projektets inverkan dessförinnan ha analyserats enligt artikel 6.3 i detta direktiv.
- 158 Det framgår dock av handlingarna i målet att de betydande störningar som projekten "Feixolín" och "Fonfría" kunde medföra för tjäderbeståndet, och som konstaterats i punkterna 131, 145 samt 148 i denna dom, inte kunde bedömas i samband med den miljökonsekvensbedömning för projekten som upprättades vid det nationella tillståndsförfarandet. Konungariket Spanien hade nämligen inte identifierat dessa störningar samt förnekade till och med deras existens, även under förfarandet vid domstolen.
- 159 Frågan huruvida villkoren i artikel 6.4 i livsmiljödirektivet var uppfyllda förefaller under dessa förutsättningar inte ha kunnat prövas i samband med tillståndsförfarandet enligt nationell rätt.

- 160 De konstaterade åsidosättandena av artikel 6.2 i livsmiljödirektivet kan följaktligen inte motiveras av den betydelse gruvverksamheten har för den regionala ekonomin.

Den tredje anmärkningen: Åsidosättande av skyldigheter som enligt livsmiljödirektivet följer av förslaget att utse "Alto Sil" till särskilt skyddsområde, vad beträffar gruvdriften i dagbrotten "Fonfría", "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas" och "Nueva Julia"

– Parternas argument

- 161 Kommissionen har genom sin tredje anmärkning anfört att Konungariket Spanien, från och med januari 1998, har underlåtit att vidta nödvändiga åtgärder avseende kolbrytningen i gruvorna "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Fonfría" och "Nueva Julia", för att säkerställa det ekologiska värde som det föreslagna området "Alto Sil" representerar, i synnerhet vad beträffar brunbjörnsbeståndet. Denna medlemsstat har således åsidosatt de skyldigheter som följer av livsmiljödirektivet och som framgår av domarna i de ovannämnda målen Dragaggi m.fl. samt Bund Naturschutz in Bayern m.fl.
- 162 Konungariket Spanien har invänt att dessa skyldigheter har uppfyllts och påpekar i detta avseende att brunbjörnsbeståndet, särskilt den västliga delpopulationen som området "Alto Sil" representerar en del av, enligt offentliga inventeringsuppgifter, har ökat avsevärt de senaste tio åren.

– Domstolens bedömning

- 163 Enligt livsmiljödirektivet är medlemsstaterna, vad gäller områden där det finns prioriterade livsmiljötyper och/eller prioriterade arter, vilka medlemsstaterna har utsett i syfte att uppta dem på gemenskapslistan, skyldiga att vidta lämpliga skyddsåtgärder för att upprätthålla de ekologiska egenskaperna i dessa områden. Medlemsstaterna får således inte tillåta ingrepp som allvarligt kan äventyra de ekologiska egenskaperna i dessa områden. Detta gäller särskilt när ett ingrepp riskerar att medföra att prioriterade arter i de berörda områdena försvinner (dom av den 20 maj 2010 i mål C-308/08, kommissionen mot Spanien, REU 2010, s. I-4281, punkt 21 och där angiven rättspraxis).
- 164 I förevarande fall är det ostridigt att brunbjörn är en prioriterad art som förekommer inom området "Alto Sil" och att dess bevarande är ett av de ändamål som Konungariket Spanien avsåg när detta område föreslogs som särskilt skyddsområde.
- 165 Därmed uppkommer frågan huruvida den gruvverksamhet som bedrivs i dagbrotten "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Fonfría" och "Nueva Julia", såsom kommissionen har gjort gällande, kan anses utgöra ingrepp som allvarligt kan äventyra de ekologiska egenskaperna i detta område, samt vad beträffar brunbjörnen, riskerar att medföra att denna art försvinner i området, i den mån denna verksamhet har ägt rum under den tillfälliga skyddsperioden mellan januari 1998 när denna plats föreslogs som ett område av gemenskapsintresse och december 2004 när den faktiskt utsågs till ett sådant område.
- 166 Det framgår i detta hänseende av handlingarna i målet och i synnerhet av de handlingar som generaladvokaten har hänvisat till i punkt 130 i sitt förslag till avgörande, att gruvdriften norr om floden Sil, särskilt dagbrotten "Fonfría" och "Feixolín", har

försakat störningar för brunbjörnen. De har särskilt skapat eller förvärrat en barriäreffekt som riskerar att förhindra eller försvåra tillgången till passagen Leitariegos, vilken är en nord-sydlig passage som har stor betydelse för den västliga delpopulationen av kantabrisk brunbjörn, av vilken brunbjörnsbeståndet inom området "Alto Sil" utgör en del.

- ¹⁶⁷ Med beaktande av den bevisning som kommissionen har framställt kan denna "barriäreffekt" emellertid inte anses på ett allvarligt sätt ha äventyrat de ekologiska egenskaperna i detta område, vad i synnerhet beträffar bevarandet av brunbjörnsbeståndet.
- ¹⁶⁸ Mellan åren 1998 och 2004 har den demografiska utvecklingen inom den västliga populationen av kantabriska brunbjörnar av vilken brunbjörnsbeståndet inom området "Alto Sil" utgör en del, såsom Konungariket Spanien har anfört utan att detta påstående har bestritts av kommissionen, nämligen haft en klart positiv tendens.
- ¹⁶⁹ Även om beståndet minskade mellan åren 1982 och 1995 med fyra till fem procent per år har det, såsom framgår av handlingarna, därefter oavbrutet årligen ökat med 7,5 procent. Det har därför från början av nittiotalet ökat från 50–65 exemplar till totalt ungefär 100–130 under år 2008. Beståndet anses i dagsläget vara hotat, men livskraftigt. Enligt studierna förblir situationen för den östliga populationen av den kantabriska brunbjörnen däremot osäker i synnerhet på grund av dess isolering i förhållande till den västliga populationen. Populationen har inte förmått återupprättas till en livskraftig nivå eftersom antalet individer som tillhör denna population endast har ökat med totalt 20–25 exemplar till totalt 30 björnar under omnämnda period.

- 170 Mot bakgrund av ovanstående överväganden samt med beaktande av de vetenskapliga studier som ingetts till domstolen vid förevarande förfarande avseende den västliga populationen av kantabrisk brunbjörn, vilken beståndet inom området "Alto Sil" är en del av, kan det inte anses föreligga tillräckliga uppgifter som visar att verksamheten i dagbrotten "Fonfría", "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas" och "Nueva Julia", i den mån denna verksamhet har ägt rum mellan januari 1998 när denna plats föreslogs som ett område av gemenskapsintresse och december 2004 när den faktiskt utsågs till ett sådant område, riskerar att allvarligt äventyra de ekologiska egenskaperna i detta område samt, vad beträffar brunbjörnen, riskerar att medföra att denna art försvinner i området.
- 171 Talan kan således inte vinna bifall såvitt avser den tredje anmärkningen.

Den fjärde anmärkningen: Åsidosättande av artikel 6.2–6.4 i livsmiljödirektivet från och med att "Alto Sil" klassificerades som område av gemenskapsintresse i december 2004

Den första delen av den fjärde anmärkningen

- 172 Kommissionen har anfört att Konungariket Spanien har åsidosatt sina skyldigheter enligt artikel 6.3 och 6.4 i livsmiljödirektivet genom att tillåta gruvdriften i dagbrotten "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Fonfría" och "Nueva Julia" utan att i förväg utvärdera dessa projekts inverkan på miljön och, i vart fall, utan att uppfylla villkoren för genomförande av projekten trots deras negativa konsekvenser.

- 173 Det ska härvid påpekas att samtliga de verksamheter som denna anmärkning avser hade godkänts före december 2004, och därmed innan "Alto Sil" utsågs till ett område av gemenskapsintresse.
- 174 Såsom framgår av den ovan, i punkt 125 i denna dom, angivna rättspraxis underkastas inte projekt – som har godkänts innan skyddsreglerna i livsmiljödirektivet har blivit tillämpliga på ett område – bestämmelserna, i detta direktiv, angående en föregående bedömning av projektets påverkan på det berörda området.
- 175 Eftersom artikel 6.3 och 6.4 i livsmiljödirektivet inte var tillämplig på verksamheten i dagbrotten "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Fonfría" och "Nueva Julia", kan kommissionen följaktligen inte med fog göra gällande att Konungariket Spanien har åsidosatt dessa bestämmelser.
- 176 Talan kan således inte vinna bifall såvitt avser den första delen av den fjärde anmärkningen.

Den andra delen av den fjärde anmärkningen

– Parternas argument

- 177 Kommissionen har även anfört att Konungariket Spanien, vad avser den verksamhet som bedrevs i dagbrotten "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Fonfría", "Nueva Julia" och "Ampliación de Feixolín", efter klassificeringen i december 2004 av

”Alto Sil” som område av gemenskapsintresse, har underlåtit att vidta de åtgärder som föreskrevs enligt artikel 6.2 i livsmiljödirektivet.

- 178 Enligt kommissionen har denna verksamhet förstört livsmiljöer som skyddas genom klassificeringen av detta område som område av gemenskapsintresse, däribland livsmiljötyp 9230 – galicisk-portugisiska ekskogar med *Quercus robur* och *Quercus pyrenaica*, som har en särskild betydelse för brunbjörnen, eftersom den ofta används som passagezon.
- 179 Kommissionen har även gjort gällande att denna verksamhet skapar en ”barriäreffekt” som har bidragit till att blockera spridningskorridoren i Leitariegos (nedan kallad Leitariegos-korridoren), som är ett viktigt genomvandningsstråk för den västliga populationen av kantabrisk brunbjörn, vilken det brunbjörnsbestånd som förekommer inom området ”Alto Sil” utgör en del av. Denna barriäreffekt medför att denna brunbjörnens livsmiljö fragmenteras och att vissa delpopulationer isoleras.
- 180 Den barriäreffekt som den berörda verksamheten skapar försvårar även utbyte mellan de västliga och östliga populationerna av kantabrisk brunbjörn, vilket gör att fragmenteringen av denna art cementeras och vilket innebär att det östliga beståndet inte kan återupprättas till att omfatta ett tillräckligt stort antal björnar för att dess livskraft ska kunna säkerställas.
- 181 Konungariket Spanien har invänt att gruvorna ligger i skogs fria områden som främst utgörs av hed, dit björnarna aldrig kommer för att föda upp sina ungar, vilket inte beror på gruvverksamheten utan snarare på bristen på en förmånlig livsmiljö för detta ändamål, och denna brist saknar samband med de potentiella störningar som verksamheten kan orsaka för uppfödningen av björnunger.

- 182 Den autonoma regionen Castilla y León har vidare vidtagit åtskilliga åtgärder för att förbättra brunbjörnens livsmiljö. Regionen har bland annat återupprättat brunbjörnens livsmiljö inom förbindelseområdet Leitariegos.
- 183 Konungariket Spanien anser att även om den norra delen av området "Alto Sil" är viktig för brunbjörnen rör det sig ändå om ett område som ligger långt norr om gruvorna, på över 1 800 meters höjd, omslutet av provinserna Asturien och León, där björnarna livnar sig under vår och höst. Björnarna förflyttar sig aldrig till den södra delen av området där gruvorna ligger, eftersom livsmiljön där är helt annorlunda.
- 184 Vad slutligen beträffar kommissionens påståenden avseende förlusten av livsmiljötyp 9230 – galicisk-portugisiska ekskogar med *Quercus robur* och *Quercus pyrenaica*, påpekar Konungariket Spanien att dessa förluster uppgår till 17,92 hektar för verksamheten i dagbrottet "Fonfría" och 19,90 hektar för verksamheten i "Ampliación de Feixolín". Eftersom denna livsmiljös totala yta inom området "Alto Sil" enligt senaste uppgifter uppgår till 4 000 hektar, eller rentav till 8 000 hektar, och inte 2 600 hektar såsom inledningsvis angavs när området föreslogs vara av gemenskapsintresse, är dessa förluster relativt sett marginella.

– Domstolens bedömning

- 185 Domstolen ska i första hand pröva kommissionens påstående att livsmiljöer som skyddas enligt klassificeringen av "Alto Sil" som område av gemenskapsintresse har förstörts, i strid med artikel 6.2 i livsmiljödirektivet, efter det att området i december 2004 förklarades vara av gemenskapsintresse.

- 186 I detta avseende framgår det, som generaladvokaten har påpekat i punkterna 144 och 145 i sitt förslag till avgörande, av handlingarna i målet – särskilt tabellen över aktiva gruvor i 2005 års rapport – att även om brytningen i dagbrotten "Fonfría" och "Ampliación de Feixolín" medförde sådan skada på området, har denna skada, vad beträffar den sistnämnda gruvan, uppstått efter december 2004 och på en yta på minst 19 hektar.
- 187 Kommissionen har vidare anfört att buller och vibrationer från gruvverksamheten har, i de områden som gränsar till gruvorna, orsakat betydande störningar för brunbjörnen, vilken är en prioriterad art som skyddas genom området av gemenskapsintresse.
- 188 Det framgår härvid av miljörapporten av den 7 november 2008, om företaget Minero Siderúrgica de Ponferradas projekt avseende kolbrytning i dagbrott i Orallobergen (Villablino, León) "Feixolín", vilken fogats till kommissionens ansökan i förevarande mål, att den förlust av livsmiljöer för den kantabriska brunbjörnen som orsakats av dagbrottet "Feixolín" var väsentlig inom Leitariegos-korridoren. Vidare framgår att björnarna flyttar sig ungefär 3,5–5 kilometer från gruvverksamhetens buller- och vibrationsfär och att denna verksamhet förhindrar eller försvårar brunbjörnens tillträde till denna korridor, som är ett nord-sydligt genomvandringsstråk av avgörande betydelse för den västliga populationen av denna art.
- 189 Detta förhållande bekräftas genom 2005 års rapport där det i samband med en bedömning av miljöpåverkan från de nordliga gruvorna, däribland "Feixolín" och "Fonfría", anges att Leitariegos-korridoren, som har en bredd på 10 kilometer, är ett genomvandringsstråk av avgörande betydelse för den västliga brunbjörnspopulationen och möjliggör utbyte mellan två viktiga kärnpopulationer.

- 190 I rapporten bekräftas att risken för förstörelse eller blockering av denna korridor utgör ett av de främsta hoten mot återupprättandet av den kantabriska brunbjörnen. Detta skulle nämligen kunna medföra att den västliga populationen delas upp i två delpopulationer eller till och med att arten till slut delas upp i tre populationer.
- 191 Det buller och de vibrationer som dagbrotten "Feixolín", "Fonfría" och "Ampliación de Feixolín" förorsakar samt blockeringen av Leitariegos-korridoren till följd av denna verksamhet utgör följaktligen störningar för området av gemenskapsintresse "Alto Sil" som är betydande vad avser bevarandet av brunbjörnsbeståndet.
- 192 Eftersom tillstånd för dagbrotten "Feixolín" och "Fonfría" har beviljats innan skyddsreglerna enligt livsmiljödirektivet blev tillämpliga på området "Alto Sil" till följd av att det förklarades vara av gemenskapsintresse i december månad år 2004, uppkommer frågan huruvida dessa störningar, i likhet med vad som angetts i punkt 156 i denna dom om de störningar som drabbat tjäderbeståndet på grund av verksamhet som godkänts innan "Alto Sil" utsågs till ett särskilt skyddsområde år 2000, kan anses vara berättigade med stöd av en analog tillämpning av artikel 6.4 i livsmiljödirektivet i samband med det nationella förfarandet varigenom det konstateras att den berörda medlemsstaten inte kan hållas ansvarig för ett åsidosättande av artikel 6.2 i detta direktiv.
- 193 Konungariket Spanien har med stöd av den bedömning som gjordes i 2005 års rapport i detta avseende åberopat att det föreligger tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse för att bedriva denna gruvverksamhet, nämligen energitrygghet, bevarandet av arbetstillfällena och de beviljade tillståndens slutgiltighet. Medlemsstaten har även åberopat förslag till åtgärder för att förbättra brunbjörnens livsmiljöer, bland annat åtgärder för att berika vegetationen i Leitariegos-korridoren.

194 Det framgår emellertid av det andra stycket i artikel 6.4 i livsmiljödirektivet att om det berörda området innehåller en prioriterad livsmiljötyp eller en prioriterad art, är de enda faktorer som får beaktas sådana som berör människors hälsa eller den allmänna säkerheten, betydelsefulla konsekvenser för miljön eller, efter ett yttrande från kommissionen, andra tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse.

195 Eftersom denna anmärkning avser brunbjörnen i egenskap av prioriterad art som efter år 2004 skyddas genom inrättandet av "Alto Sil" som ett område av gemenskapsintresse och eftersom Konungariket Spanien inte har åberopat sådana skäl som dem som avses i artikel 6.4 andra stycket i livsmiljödirektivet, kan de störningar som konstateras i punkt 191 i denna dom inte anses vara berättigade med stöd av ett nationellt undantagsförfarande som är analogt med det som föreskrivs i denna bestämmelse.

196 Talan ska således vinna bifall såvitt avser de nordliga gruvor som avses i denna anmärkning, nämligen "Feixolín", "Fonfría" och "Ampliación de Feixolín".

197 Mot bakgrund av det ovan anförda finner domstolen följande:

- Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 3, 5.1 och 5.3 i direktiv 85/337 i ändrad lydelse genom att bevilja tillstånd för gruvdriften i dagbrotten "Nueva Julia" och "Ladrones", förutom vad avser gruvan "Ladrones" när det gäller brunbjörn, utan att dessförinnan vidta någon

bedömning för att på lämpligt sätt identifiera, beskriva och utvärdera de direkta, indirekta och kumulativa effekterna av verksamheten vid existerande dagbrott,

vad avser det särskilda skyddsområdet "Alto Sil", från och med år 2000, när detta utsågs till ett särskilt skyddsområde enligt fågeldirektivet, har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 6.2, 6.3 och 6.4 i livsmiljödirektivet, jämförd med artikel 7 i detta direktiv,

- genom att bevilja tillstånd till gruvdriften i dagbrotten "Nueva Julia" och "Ladrones", utan att dessförinnan på lämpligt sätt bedöma de möjliga effekterna av de nämnda projekten, eller, i vart fall, iaktta villkoren för genomförande av ett projekt trots de risker detta medför för arten tjäder, vilken utgör en av de naturtillgångar som motiverade beslutet att utse "Alto Sil" till ett särskilt skyddsområde, nämligen bristen på andra alternativ, förutsättningen att det föreligger tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse samt kravet på att meddela kommissionen om vilka kompenserande åtgärder som var nödvändiga för att säkerställa att Natura 2000-nätverket blir sammanhängande, och

- genom att underlåta att vidta nödvändiga åtgärder för att undvika att livsmiljöer, inklusive arternas livsmiljöer, förstörs, och förhindra de betydande störningar som dagbrotten "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas", "Fonfría", "Ampliación de Feixolín" och "Nueva Julia" innebär för tjäder, vars förekomst inom området är ett skäl till att detta utsågs till särskilt skyddsområde,

samt, vad avser det särskilda skyddsområdet "Alto Sil", från och med december 2004, har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 6.2 och 6.4 i livsmiljödirektivet, jämförd med artikel 7 i samma direktiv,

- genom att underlåta att vidta nödvändiga åtgärder för att undvika att livsmiljöer och arters livsmiljöer förstörs och förhindra de störningar som dagbrotten "Feixolín", "Fonfría" och "Ampliación de Feixolín" innebär för nämnda arter.

Rättegångskostnader

- 198 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna ska tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Enligt artikel 69.3 i rättegångsreglerna kan domstolen, om parterna ömsom tappar målet på en eller flera punkter, eller om särskilda omständigheter motiverar det, besluta att kostnaderna ska delas eller att vardera parten ska bära sin kostnad.
- 199 I förevarande fall ska det beaktas att talan befunnits inte kunna vinna bifall såvitt avser vissa av kommissionens anmärkningar.
- 200 Konungariket Spanien ska således bära sina rättegångskostnader och förpliktas att ersätta två tredjedelar av kommissionens rättegångskostnader. Kommissionen ska bära en tredjedel av sina rättegångskostnader.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

- 1) Konungariket Spanien har underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artiklarna 2, 3, 5.1 och 5.3 i rådets direktiv 85/337/EEG av den 27 juni 1985**

om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, i dess lydelse enligt rådets direktiv 97/11/EG av den 3 mars 1997, genom att bevilja tillstånd för gruvdrift i dagbrotten "Fonfría", "Nueva Julia" och "Ladrones", utan att ha villkorat tillstånden med att en bedömning ska göras för att på lämpligt sätt identifiera, beskriva och utvärdera de direkta, indirekta och kumulativa effekterna av existerande dagbrottsprojekt, förutom i fallet med gruvan "Ladrones", när det gäller brunbjörn (*Ursus Arctos*).

2) Konungariket Spanien har, vad avser det särskilda skyddsområdet "Alto Sil", från och med år 2000, när "Alto Sil" utsågs till ett särskilt skyddsområde enligt rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarande av vilda fåglar, i dess lydelse enligt kommissionens direktiv 97/49/EG av den 29 juli 1997, underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 6.2, 6.3 och 6.4 i rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter, jämförd med artikel 7 i sistnämnda direktiv,

- genom att bevilja tillstånd till gruvdrift i dagbrotten "Nueva Julia" och "Ladrones", utan att ha villkorat tillstånden med att en bedömning ska göras för att på lämpligt sätt identifiera, beskriva och utvärdera de möjliga effekterna av nämnda projekt, eller, i vart fall, utan att iaktta villkoren för att ett projekt ska få genomföras trots den risk som det medför för arten tjäder (*Tetrao urogallus*), som utgör en av de naturtillgångar som motiverade beslutet att klassificera "Alto Sil" som särskilt skyddsområde, det vill säga att det saknas alternativa lösningar, att det föreligger tvingande orsaker som har ett väsentligt allmänintresse och att Europeiska kommissionen ska underrättas om vilka kompensationsåtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att Natura 2000-nätverket totalt sett förblir sammanhängande, och
- genom att underlåta att vidta nödvändiga åtgärder för att undvika försämring av livsmiljöer, inklusive arternas livsmiljöer, och de betydande störningar som dagbrotten "Feixolín", "Salguero-Prégame-Valdesegadas",

"Fonfría", "Ampliación de Feixolín" och "Nueva Julia" innebär för tjäder, vars förekomst inom området är ett skäl till att detta utsågs till särskilt skyddsområde.

- 3) **Konungariket Spanien har, vad avser det särskilda skyddsområdet "Alto Sil", från och med december 2004, underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt artikel 6.2 och 6.4 i direktiv 92/43, jämförd med artikel 7 i samma direktiv, genom att underlåta att vidta nödvändiga åtgärder för att undvika försämring av livsmiljöer, inklusive arternas livsmiljöer, och de störningar som dagbrotten "Feixolín", "Fonfría" och "Ampliación de Feixolín" innebär för arterna.**

- 4) **Talan ogillas i övrigt.**

- 5) **Konungariket Spanien ska bära sina rättegångskostnader och förpliktas att ersätta två tredjedelar av kommissionens rättegångskostnader. Kommissionen ska bära en tredjedel av sina rättegångskostnader.**

Underskrifter